

ВИКТОР ПЕЛЕВИН

СПИ

Превод от руски: Иван Попов, 1996

chitanka.info

В самото начало на третия семестър, на една от лекциите по марксистко- ленинска философия, Никита Сонечкин направи едно удивително откритие.

Работата бе там, че от известно време с него ставаше нещо неясно: достатъчно беше малкият ушат доцент, приличащ на обхванат от кощунствени мисли папагал, да влезе в аудиторията, и на Никита почваше смъртно да му се спи. А когато доцентът започваше да говори и да сочи с пръст към полилея, Никита вече не можеше нищо да направи — и заспиваше. Той се учудваше, че лекторът говори не за философията, а за разни неща от детството: за балкони, пясъчници и горящи буница; след това писалката в ръцете на Никита се изкачваше по диагонала в най-горния край на листа, оставяйки след себе си неразбираема фраза; накрая главата му клюмваше и той пропадеше в тъмнина, откъдето се измъкваше след някоя и друга секунда, за да се повтори веднага всичко това в същата последователност. Конспектите му изглеждаха странно и бяха непригодни за занятията: кратките абзаци текст се пресичаха с дълги коси изречения, където ставаше дума кога за космонавти- невъзвращенци, кога за работната визита на монголския хан, а почеркът ставаше ситен и подскачащ.

Отначало Никита много се разстройваше заради неспособността си нормално да издържи лекцията, а после се замисли — само с него ли се случва това? Той започна да се вглежда в останалите студенти, и тъкмо тук го чакаше откритието.

Оказа се, че наоколо спят почти всички, но правят това много по-умно от него — те опираха чело в разтворената длан, така че лицето оставаше скрито. При това китката на дясната ръка се скриваше зад лакътя на лявата и бе невъзможно да се разбере пише ли седналият, или не. Никита опита да заеме това положение и откри, че качеството на съня му веднага се измени. Ако по-рано той със скокове преминаваше от пълна изключеност до изплашено бодърстване, то сега тези две състояния се съединиха — той заспиваше, но не окончателно, не до чернота, и онова, което ставаше с него, наподобяваше утринна дрямка, когато всяка мисъл без труд се превръща в движеща се цветна картинка, и следейки я, човек може да дочака звъна на изместения един час напред будилник.

Изясни се, че в това ново състояние дори е по-удобно да се водят записки — трябваше просто да позволи на ръката си да се движи сама,

да направи така, че бърборенето на лектора да се свлича от ухото направо към пръстите му, без по никакъв начин да попада в мозъка. В противен случай Никита или се събуждаше, или обратно, заспиваше още по-дълбоко, до пълна загуба на представа за случващото се. Постепенно, балансирайки между тези две състояния, той така усвои съня, че се научи да отделя внимание едновременно на няколко предмета с онази нищожна част от съзнанието си, която отговаряше за връзката с външния свят. Той можеше, например, да сънува сън, където действието се развива в женска баня (достатъчно често и странно видение, поразяващо с цяла редица нелепости: на дъсчените стени висяха ръкописни плакати със стихове, призоваващи да се пази хляба, а набитите русокоси жени с ръждиви легени в ръцете си носеха къси балетни полички от пера) — и едновременно с това можеше не само да следи стичането на яйчния жълтък по лекторската вратовръзка, но и да изслушва анекдота за тримата грузинци в космоса, който съседът му постоянно разказваше.

Събуждайки се след философията, Никита в първите дни не можеше да се нарадва на новите си възможности, но самодоволството отлетя, когато разбра, че засега той може само да слуша и да пише насън, а нали онзи, който разказваше анекдота, също спеше! Това бе ясно от особения маслен блясък на очите, от общото положение на тялото и от цяла редица дребни, но несъмнени детайли. И като заспа на една от лекциите, Никита се опита да му разкаже анекдот в отговор — специално избра най-простия и кратък, за международния конкурс за цигулари в Париж. Анекдотът почти се получи, чак в самия край той се обърка и заговори за мазута на Днепропетровск вместо за маузера на Дзержински. Но събеседникът нищо не забеляза и басово се разсмя, когато след последната казана от Никита дума изтекоха три секунди тишина и стана ясно, че анекдотът е свършил.

Най-много Никита се учудваше на онази дълбочина и гъстота, които при разговор насън придобиваше гласът му. Но да обръща на това прекалено голямо внимание бе опасно — започваше пробуждане.

Да се говори насън беше трудно, но възможно, а до какви предели можеше да стигне в това отношение човешкото майсторство, показваше примерът на лектора. Никита никога нямаше да се досети, че той също спи, ако не бе забелязал, че лекторът, който имаше навика плътно да се обляга на високата катедра, от време на време се обръща

на другата страна и се оказва с гръб към аудиторията и с лице към дъската (за да оправдае невежливото положение на тялото си, той вяло махваше с ръка по посока на номерираните бели предпоставки). Понякога лекторът се обръщаше на гръб и се облягаше с тила си на еловия ръб на катедрата; тогава речта му се забавяше, а изказванията ставаха толкова либерални, че предизвихаха радостна уплаха — но основната част на курса той четеше, облегнат на дясната страна.

Скоро Никита разбра, че е удобно да се спи не само на лекции, но и на семинарите, и постепенно започна да усвоява някои прости действия — така той, без да се събужда, можеше да стане, да поздрави преподавателя, можеше да излезе на дъската и да изтрие написаното, или дори да потърси тебешир в съседните аудитории. Когато го вдигаха да отговори, отначало той се събуждаше, плашеше се и почваше да блуждае в думите и понятията, възхищавайки се едновременно с това на неподражаемото умение на преподавателя да мръщи, кашля и почуква с ръка по масата, като не само си държеше очите отворени, но дори им придаваше някакво подобие на изражение.

Първият път, когато Никита отговори насън, се получи неочаквано и без всякаква подготовка — просто той с крайчеца на съзнанието си забеляза, че преразказва някакви „основни направления“ и едновременно се намира на горната площадка на висока камбанария, където свиреше малък духов оркестър под управлението на любовта, която се оказа дребна жълтокоса старица с маймунски маниери. Никита получи петица и оттогава водеше дори конспекти на първоизточниците, без да се събужда и преминаваше в бодърстващо състояние само за да излезе от читалната зала. Но малко по малко майсторството му растеше, и към края на втори курс той вече заспиваше, влизайки сутрин в метрото, а се събуждаше, излизайки вечер от същата станция.

Но тогава нещо започна да го плаши. Той забеляза, че все по-често заспива неочаквано, без да си дава сметка за това. Чак след като се събудеше, той разбираше, че например пристигането в института на другаря Луначарски с тройка врани коне със звънчета не е част от идеологическата програма, посветена на тристагодишнината на първата руска балалайка (за тази дата в ония дни се готвеше цялата страна), а обикновен сън. Ставаха много бъркотии, и за да има възможност във всеки момент да изясни спи ли или не, Никита взе да

носи в джоба си малка карфица със зелена главичка; когато в него възникваха съмнения, той се убеждаше по крака и всичко се изясняваше. Наистина, появи се нов страх, че той просто може да сънува, че се бодне с карфицата, но Никита изгони тази мисъл като непоносима.

Отношенията с другарите му в института забележимо се подобриха — комсомолският секретар Серьожа Фирсов, който можеше насън да изпие единайсет халби бира подред, призна, че преди всички смятали Никита за психопат, или, във всеки случай, за човек със странности, но ето, накрая разбрали, че той е напълно свой човек. Серьожа искаше да добави още нещо, но езикът му се заплете и той неочаквано започна да говори за относителните шансове на „Спартак“ и „Салават Юлаев“ през този сезон, от което Никита, който в този момент сънуваше Курската битка, разбра, че приятелят му вижда нещо римско-пугачовско и крайно заплетено.

Постепенно Никита престана да се учудва, че спящите пътници в метрото успяват да се ругаят, да се настъпват един друг по краката и да удържат тежките чанти, натъпкани с рула тоалетна хартия и консерви от морско зеле — на всичко това той се научи сам. Поразително бе друго. Много от пътниците, след като си пробиеха път до празна седалка, незабавно отпуснаха глава на гърдите си и заспиваха — не така, както спяха минута преди това, а по-дълбоко, напълно изключвайки се от всичко наоколо. Но като чуеха в просъница името на станцията си, те никога не се събуждаха окончателно, а с потресаваща точност попадаха в същото това състояние, от което преди това се хвърляха във временното небитие. За пръв път Никита забеляза това, когато седящият пред него мъж със синя престилка, чието хъркане огласяше целия вагон, изведнъж тръсна глава, сложи картата си върху разтворената на коленете книга, затвори очи и потъна в неподвижно неорганично вцепенение; след известно време вагонът силно се разтресе и мъжът, трепвайки още веднъж с глава, се раздвижи — разтвори книгата си, прибра картата в джоба и отново захърка. Същото, както се досещаше Никита, ставаше и с останалите, дори ако те не хъркаха.

В къщи той започна внимателно да се вглежда в родителите си и скоро забеляза, че никак не може да ги намери в бодърстващо състояние — те спяха през цялото време. Само един път баща му,

седейки в креслото и отметнал глава, сънуваше кошмар — извика, замаха с ръце, скочи и се събуди — това Никита разбра по изражението на лицето му — но веднага изпусна, отново заспа и седна по-близо до телевизора, където точно тогава трептеше в синьо някакво историческо съвместно заспиване.

Друг път майка му изпусна ютията върху крака си, силно се удари и се изгори, и така жално хлипаше насън до пристигането на екипа на „Бърза помощ“, че Никита не бе в състояние да издържи това, сам заспа и се събуди чак вечерта, когато майка му вече мирно клюмаше над „Един ден на Иван Денисович“. Книгата бе донесъл отбилият се заради миризмата на бинтове и кръв съсед, старецът-антропософ Максим, който от детството напомняше на Никита някой разпуснат библейски патриарх. Максим, рядко посещаван от някой измежду многобройните си престъпни внуци, тихо dospиваше дните си в компанията на няколко умни и зли котарака и тъмната икона, която шепнешком ругаше всяка сутрин.

След случая с ютията започна нов етап в отношенията на Никита с родителите му. Оказа се, че нищо не струва да предотврати всички скандали и неразбирания, ако заспива в самото начало на беседата. Веднъж с баща си дълго обсъждаха положението в страната — по време на разговора Никита се въртеше на стола и потрепваше, тъй като ухиленият Сенкевич, който го бе вързал за мачтата на папирусната лодка, говореше нещо на ухото на дългия и зъл Тур Хейердал; лодката се беше загубила някъде в Атлантика, и Хейердал и Сенкевич, без да се крият, ходеха с черни масонски шапчици.

— Поумняваш — каза баща му, гледайки с едното око в тавана, а с другото — към шкафчето с морско зеле, — само не знам кой ти е наговорил тия глупости за шапчиците. Те са с престилки, едни такива дълги, — показва с ръце баща му.

Изобщо, изясни се — към какъвто и род човешка дейност да опитваше да се приспособи Никита, трудности съществуваха само до момента, когато заспиваше, а след това, без никакво участие от негова страна, той правеше всичко необходимо, и то толкова добре, че събуждайки се, не можеше да повярва. Това се отнасяше не само до института, но и до свободното време, което преди това бе за него доста мъчително поради своята безсмислена продължителност. Насън Никита изгълта много от книгите, които дотогава никак не се

поддаваха на разшифровка, и дори се научи да чете вестници, и това окончателно успокои родителите му, които преди нерядко горчиво си шепнеха нещо по негов повод.

— У теб има направо някакво възраждане към живота! — казваше майка му, която обичаше тържествените изрази. Обикновено тази фраза се произнасяше в кухнята, по време на приготвянето на супата. В тенджерата се сипеше цвекло, и Никита започваше да сънува нещо от Мелвил. През отворения прозорец влигаше миризмата на печено морско зеле и кравешкото мучене на валдхорни; музиката стихваше и гласът от радиото казваше:

— Днес в деветнайсет часа предлагаме на вашето внимание концерт на майсторите на изкуствата, който се явява заключителен акорд в тържествената симфония, посветена на тристагодишнината на първата руска балалайка!

Вечерта семейството се събираше пред синия прозорец към вселената. Родителите на Никита си имаха любимо семейно предаване — „Камерата гледа света“. Бащата излизаше с раираната си сива пижама и се свиваше в креслото; от кухнята с чиния в ръка се появяваше майката, и те с часове омагьосани следяха с полузатворени очи плаващите по екрана пейзажи.

— Ако искате да опитате пресни банани и да пийнете кокосово мляко, — говореше телевизорът, — ако искате да се насладите на шума на прибоя, на топлия златист пясък и на нежните лъчи на слънцето, то...

Тук телевизорът правеше интригуваща пауза.

— ...то това значи, че вие искате да посетите бананово-лимонения Сингапур...

Никита похъркваше редом с родителите си. Понякога до него долиташе пречупеното през мътната призма на съня название на предаването, и съдържанието на съня се задаваше от екрана. Така, по време на програмата „Нашата градина“ на Никита няколко пъти се привидя основателят на половото извращение^[1]; френският маркиз беше в клюквен стрелецки кафтан със златни галони и го канеше със себе си в някакво женско общезитие. А понякога всичко се смесваше в пълна неразбория, и архимандрит Юлиан, неизменен участник във всяка уважаваща себе си „кръгла маса“, поглеждаше от дългия ЗИЛ със сигнална лампа и казваше:

— До среща в ефира!

При това той уплашен сочеше с пръст нагоре, в небесната пустота, където самотна стоеше червената точка на Антарес от предаването за Иван Бунин. Някой от родителите превключваше програмата, Никита едвам отваряше очи и виждаше на екрана майор със синя барета, стоящ в гореща планинска клисура. „Смъртта? — усмихваше се майорът. — Тя е страшна само отначало, в първите дни. По същество, службата тук стана за нас добра школа — ние учим духовете, духовете учат нас...“

Щракваше копчето, и Никита се отправяше в стаята си — да спи под одеялото на леглото. Сутрин, чувайки стъпки в коридора или звънът на будилника, той внимателно отваряше очи, известно време привикваше към тревожната утринна светлина, ставаше и отиваше в банята, където в главата му обикновено идваха различни мисли и нощният сън отстъпваше място на първия от дневните.

„Колко самотен е все пак човек — мислеше той, въртейки в устата си оплешивяващата четка за зъби. — Та аз дори не знам какво се присънва на моите родители, или на минувачите по улиците, или на стареца Максим. Да имаше с кого да си поговоря.“

И тук той се плашеше, разбирайки до каква степен тази тема е невъзможна за обсъждане. Нали дори най-безсрамните от книгите, които бе прочел Никита, не споменаваха нито дума за това; точно така никой пред него не бе говорил гласно на тази тема. Никита се досещаше каква е работата — това бе не просто една от многото недомлъвки, а своеобразен шарнир, на който се крепи животът на хората, и дори някой да крещи, че трябва да се каже цялата истина, той прави това не защото много мрази недомлъвките, а защото към това го принуждава главната недомлъвка на съществуването. Веднъж, докато стоеше на бавната опашка за морско зеле, запълнила половината магазин, Никита дори видя особен сън на тази тема.

Той се намираше в някакъв сводест коридор, чийто таван бе украсен с изваяни гроздове и чипоноси женски профили, а на пода бе опъната червена пътека. Никита тръгна по коридора, няколко пъти зави и изведнъж се озова в къс апендикс, свършващ със замазан с боя прозорец; една от вратите на късия задънен коридор се отвори, оттам погледна подпухнал мъж с тъмен костюм и хвърляйки щастлив поглед, махна на Никита с ръка. Никита влезе.

В центъра на стаята, на голяма кръгла маса, седяха десетина-петнайсет души, всички с костюми, с вратовръзки, и всички те доста си приличаха един на друг — плешиви, възрастни, със сянка на някаква неизразима мисъл на лицата. Единият от тях високо говореше, и на Никита не обърнаха внимание.

— Няма и сянка на съмнение! — казваше докладчикът, опипвайки с длан нещо невидимо, — трябва да се каже цялата истина. Хората се умориха.

— А защо не? Разбира се! — отзоваха се няколко бодри гласа, и всички заговориха едновременно — започна неразбория, шум, докато този, който говореше в самото начало, не удари с всички сила по масата с някаква папка с надпис „Далриба“ (надписът, както съобрази Никита, беше всъщност не върху папката, а върху консервата с морско зеле). Ударът се получи с цялата повърхност и звукът излезе тих, но много дълъг и тежък, наподобяващ звъна на камбана със заглушител. Всички притихнаха.

— Ясно — отново заговори ударилният с папката, — трябва отначало да се изясни какво ще излезе от всичко това. Да опитаме да съставим подкомисия, да кажем, в състав от трима души.

— За какво? — попита момичето с бяла престилка.

Никита разбра, че тя е тук не заради него, и протегна две рубли за своите пет консерви. Момичето прибра парите в джоба си, издаде с уста звук, подобен на трещящото жужене на касов апарат, но дори не погледна Никита.

— Ами затова — отговори и мъжът, макар че Никита вече бе минал касата и сега вървеше към вратите на универмага, — затова, защото отначало самите ние ще опитаме да си кажем съвсем цялата истина един на друг.

Много бързо се договориха за членовете на подкомисията — такива станаха самият оратор и двама мъже в сини костюми-тройки и рогови очила, приличащи си като родни братя — даже и пърхотът на двамата беше повече на лявото рамо. (Разбира се, Никита отлично знаеше, че и пърхотът на раменете, и простонародното произношение на някои думи не са истински и са просто прояви на приетата в тези кръгове естетика на съвещанията). Всички останали излязоха в коридора, където грееше слънце, духаше вятър и бучаха автомобили, и

докато Никита се спускаше в подлеза, затвориха вратата на стаята, а за да не надзърта никой, замазаха ключалката с хайвер от сандвич.

Зачакаха. Никита подмина паметника на противотанковото оръдие, магазина „Тютюн“ и вече стигна до огромния нецензуриран надпис на стената на панелния Дворец на бракосъчетанията — това означаваше, че до вкъщи има още пет минути пеша — когато от стаята, откъдето през цялото време се носеха тихи неразбираеми гласове, изведнъж се чу някакво бълбукане и трясък, след който настъпи пълна тишина. Явно цялата истина беше казана, и някой почука на вратата.

— Другари! Какво става?

Отговор нямаше. В малката блъсканица пред вратата започнаха да се оглеждат, и някакъв загорял мъж с европейски вид по погрешка погледна Никита, но веднага отмести очи и раздражено промърмори нещо.

— Да я разбием! — решиха накрая в коридора.

Вратата излетя след петия или шестия удар, тъкмо когато Никита влизаше във входа си, след което той заедно с избилите вратата се озова в съвършено празна стая, на чийто под се бе разпъзляла голяма локва. Никита първо реши, че това е същата локва, която е на пода на асансьора, но след като сравни контурите им, се убеди, че не е така. Независимо от това, че дългите езици на локвата още пълзяха към стените, и под масата, и зад пердетата нямаше никого, а на столовете висяха и се изгърбваха три празни, обгорели отвътре костюма. Около крака на един от столовете блестяха счупени рогови очила.

— Такава била, значи, истината — прошепна някой отзад.

Сънят, който вече бе порядъчно омръзнал на Никита, все не свършваше, и той бръкна в джоба за карфицата. Като напук, там я нямаше. Влизайки в апартамента си, Никита хвърли на пода чантата с консервите, отвори гардероба и почна да бърка по джобовете на всички висящи там панталони. По това време всички излязоха от стаята в коридора и започнаха тревожно да си шепнат; отново загорелият тип едва не прошепна нещо на Никита, но навреме се спря. Решиха, че трябва спешно да телефонираат някъде, и загорелият, на когото поръчаха това, вече тръгна към телефона, когато изведнъж всички избухнаха в ликуващи викове — отпред, в коридора, се показаха

изчезналите трима. Те бяха със сини спортни гащета и фланелки, румени и бодри, сякаш излизаха от баня.

— Така значи! — извика, махайки с ръка, този, който говореше в самото начало на съня. — Това, разбира се, е шега, но ние искахме да покажем на някои нетърпеливи другари...

Със злоба Никита се убоде с карфицата дори малко по-силно, отколкото трябваше, и какво се случи нататък остана неизвестно.

Той вдигна чантата, отнесе я в кухнята и се приближи към прозореца. На улицата бе лятна вечер, вървяха и весело разговаряха за нещо хора, бучаха коли, и всичко изглеждаше така, сякаш всеки от минавачите наистина вървеше сега под прозорците на Никита, а не се намираще в някакво познато само на него измерение. Гледайки мъничките фигурки на хората, Никита с тъга мислеше, че досега не знае нито съдържанието на сънищата им, нито отношението, в което се намират техните сънища с реалността, и че няма на кого да се оплаче от присънлия му се кошмар или да поговори за сънищата, които му харесват. Изведнъж така му се прииска да излезе на улицата и да поговори с някого — свършено без значение с кого — за всичко това, че той разбра — колкото и да е дива тази мисъл, днес той ще направи именно така.

След четирийсетина минути той вече вървеше от една от крайните станции на метрото по издигащата се към хоризонта пуста улица, приличаща на половинка от разрязана на две липова алея — там, където би трябвало да расте втория ред дървета, минаваше широк асфалтов път. Той пристигна тук, понеже това бяха тихи, почти непосещавани от милиционерски патрули места. Това беше важно — Никита знаеше, че от спящ милиционер може да се избяга само насън, а адреналинът в кръвта е лошо сънотворно. Никита вървеше нагоре, като се бодеше по крака и се любуваше на огромните, наподобяващи застинали фонтани от зелено мастило липи — той така се бе загледал в тях, че едва не изпусна първия си клиент.

Това бе старец с няколко разноцветни значки върху вехтото кафяво сако, вероятно излязъл на обикновена вечерна разходка. Той се измъкна някъде от храстите, изгледа накриво Никита и продължи

нагоре. Никита го догони и тръгна до него. От време на време старчето вдигаше ръка и със сила прекарваше изпънатия си палец по въздуха.

— Какво? — попита Никита, след като помълча.

— Дървеници — отговори старецът.

— Какви дървеници? — не разбра Никита.

— Обикновени — каза старецът и въздъхна. — От горния апартамент. Тук всички стени са надупчени.

— Трябва с дезинсектал — каза Никита.

— А, — отговори старецът, — аз за една нощ размазвам с пръсти повече, отколкото цялата твоя химия. Знаеш ли какво пее Утьосов^[2]? Ние враговете...

Тук той замълча, и Никита така и не разбра за дървениците и Утьосов. Няколко метра те преминаха в тишина.

— Хряп — изведнъж каза старецът.

— А?

— Хряп — повтори старецът. — Хряп.

— Така дървениците ли се пукат? — досети се Никита.

— Не — каза старецът и се усмихна. — Дървениците мрат тихо.

А това е хайвер.

— Какъв хайвер?

— Помисли — оживи се старецът, и очите му заблестяха с хитроват суворовски маразъм, — виждаш ли будката?

На ъгъла наистина стоеше затворена будка на „Союзпечат“.

— Виждам — каза Никита.

— Виждаш. Добре. А сега си представи, че тук стои един такъв крив павилион. И в него продават хайвер. Ти такъв хайвер не си виждал и никога няма да видиш — всяко зрънце е колкото гроздово зърно, разбираш ли? И ето продавачката, мързелива жена, ти претегля половин кило — взема с лопатката от бурето и на кантара. Така тя, докато сложи твойто половин кило, на земята — хряп! — разсипва още толкова. Разбра ли?

Очите на стареца угаснаха. Той се огледа настрани, плю и продължи през улицата, като понякога заобикаляше нещо невидимо, може би лежащите на асфалта купчинки хайвер от съня му.

„Не — реши Никита, — трябва да питам направо. Дявол знае кой за какво говори. А ако извикат милиция, ще избягам...“

На улицата вече бе доста тъмно. Светнаха лампите — от тях работеха половината, и болшинството от тази половина изпускаха слабо виолетово сияние, което не толкова осветяваше, колкото оцветяваше асфалта и дърветата, придавайки на улицата характер на строг задгробен пейзаж. Никита седна на една от скамейките под липите и замря.

След няколко минути на края на видимата полусфера на сумрака се появи нещо поскърцващо, състоящо се от тъмни и светли петна. То се приближаваше, движейки се с къси спирания, по време на които се люлееше напред-назад, издавайки утешителни и фалшиви звуци. Като се вгледа, Никита различи жена на трийсетина години с тъмно яке, която тикаше пред себе си светла количка. Напълно ясно бе, че жената спи — от време на време тя оправяше до главата си невидима възглавница, преструвайки се, по обикновения женски навик да се преструва дори когато е сама, че оправя пъстрите си коси.

Никита се надигна от пейката. Жената трепна, но не се събуди.

— Извинете — започна Никита, ядосвайки се на собственото си смущение, — може ли да ви задам един личен въпрос?

Жената повдигна нагоре оскубаните си вежди и разтегли широките си устни към ушите, което, както разбра Никита, означаваше вежливо недоумение.

— Въпрос? — повтори тя с нисък глас. — Давай.

— Кажете, какво сънувате в момента?

Никита машинално направи с ръка широк жест, посочвайки всичко наоколо, и окончателно се смути, усещайки, че в гласа му прозвуча някаква съвършено неуместна игривост. Жената се засмя с гукащ смях.

— Глупчо — ласкаво каза тя, — на мен ми харесват други.

— Какви? — глупаво попита Никита.

— С овчарки, глупчо. С големи овчарки.

„Подиграва се“, помисли Никита.

— Вие само ме разберете правилно, — каза той. — И сам разбирам, че преминавам, така да се каже, границата...

Жената тихо извика, отмести очите си от Никита и тръгна побързо.

— Разберете, — продължаваше развълнуван Никита, — аз знам, че за това нормалните хора не говорят. Може и да съм ненормален. Но

нима на вас самата никога не ви се е искало да обсъдите това с някого?

— Какво да обсъдя? — попита жената, сякаш се опитваше да спечели време в разговор с луд. Тя вече почти бягаше, зорко оглеждайки се в тъмнината; количката подскачаше по неравностите в асфалта и вътре нещо тежко и безмълвно се удряше в мушамените стени.

— Именно това да обсъдим — отговори Никита, преминавайки в тръс. — Ето, например, днес. Включвам телевизора, а там... Не знам кое е по-страшно — залата или президиумът. Цял час гледах и нищо ново не видях — само, може би, две непознати пози. Един спи в трактора, друг — на орбиталната станция, трети насън разказва за спорта, а тези, които скачат от трамплина, също всички спят. И излиза, че няма с кого да поговоря...

Жената трескаво поправи възглавницата и премина към откровено бягство. Никита, стараяйки се да удържи накъсаното си от разговора дишане, побягна до нея — отпред стремително растеше зелената звезда на светофара.

— Ето например ние с вас... Слушайте, дайте да ви убода с карфицата! Как не се досетих... Искате ли?

Жената излетя на кръстовището, спря се, и то така рязко, че в количката нещо тежко се измести, като едва не скъса предната стена, а Никита, преди да спре, прелетя още няколко метра.

— Помощ! — развика се жената.

Сякаш нарочно, на пет метра в страничната улица стояха двама с ленти на ръкавите, и двамата с еднакви бели якета, които ги правеха много приличащи на ангели. В първия момент те отстъпиха назад, но виждайки, че Никита стои под светофара и не проявява никаква враждебност, се окуеажиха и бавно приближиха. Единият влезе в разговор с жената, която разпалено и високо заговори, махайки с ръце и повтаряйки през цялото време думите „лепна се“ и „маниак“, а вторият се приближи към Никита.

— Разхождаш се? — дружелюбно попита той.

— Нещо от рода — отговори Никита.

Дружинникът бе по-нисък от него с цяла глава и носеше тъмни очила. (Никита отдавна бе забелязал, че на много хора им е трудно да спят на светло с отворени очи.) Дружинникът се обърна към партньора си, който съчувствено кимаше с глава на жената и записваше нещо на

хартия. Накрая жената се наговори, победоносно изгледа Никита, оправи възглавницата, обърна количката и я затика нагоре по улицата. Партньорът се приближи — той беше мъж на около четирийсет години с гъсти чапаевски мустаци, с нахлупено до самите уши — за да не се развали през нощта прическата му — кепе и с чанта на рамото.

— Точно така — каза той на партньора си, — тя е.

— А аз веднага разбрах — каза очилатият и се обърна към Никита. — Теб как те викат?

Никита се представи.

— Аз съм Гаврила — каза очилатият, — а това е Михаил. Ти не се плаши, това е местната откачена. На инструктажа всеки път ни напомнят за нея. В детството са я изнасилили двама граничари, направо в кинотеатъра, по време на филма „Мухтар, при мен“. Оттогава тя откачила. В количката си държи бюст на Дзержински в пелени. Всяка вечер звъни в отделението, оплаква се, че искат да я изнасилят, а самата тя се лепи за ония, дето разхождат кучета, иска да пуснат срещу нея овчарка...

— Забелязах — каза Никита, — странна е.

— Е, зарежи я. Ти ще пиеш ли?

Никита помисли.

— Ще пия — каза той.

Настаниха се на пейката, там, където преди няколко минути седеше и размишляваше Никита. Михаил извади от чантата бутилка експортна „Особая московская“, с ножче във вид на малък меч отдели металната капачка от фиксиращия пръстен и я развинти с едно сложно движение на китката — явно той бе от ония самородни таланти, все още срещащи се в Русия, които отварят бирите с око и с един удар на здравата си длан изкарват тапата от бутилка българско сухо вино наполовина, така че вече не е трудно да я захаят с белите си здрави зъби.

„А да не попитам ли тях?“ — помисли си Никита, поемайки тежката картонена чашка и сандвича с морско зеле. — „Само че ме е страх. Все пак са двама, а този Михаил е як...“

Никита въздъхна и се загледа в сложната плетеница от сенки на асфалта под краката му. След всяка вълна на топлия вечерен вятър

шарките се сменяха — ту ясно се виждаха някакви мутри и знамена, ту изведнъж се появяваха контурите на Южна Америка, ту се появяваха три адидасовски линии от висящите над дървото жици, ту му се струваше, че всичко това е просто сянката на осветената от лампата корона на дървото.

Никита поднесе чашата към устните си. Призованата да представя страната зад граница течност, явно решавайки, че действието се развива някъде в западното полукълбо, се хлъзна навътре с удивителна мекота и такт.

— Между другото, къде сме ние сега? — попита Никита.

— Маршрут номер три — обади се очилатият Гаврила, докато вземаше от него чашата.

— Ама и ти си един пън — засмя се Михаил. — Все едно ако някое ченге в опорния пункт напише нещо там на схемата, това наистина ще бъде „маршрут номер три“? Това е булевард „Степан Разин“.

Гаврила поклати празната чаша, кой знае защо посочи Никита с пръст и попита:

— Да я доубием ли?

— Как смяташ? — сериозно попита Никита Михаил, подхвърляйки капачката в дланта си.

— Все ми е едно — каза Никита.

— Е, тогава...

Чашата направи втори кръг в тишина.

— Това е всичко — замислено каза Михаил. — Нищо друго засега не свети на хората.

Той замахна и вече искаше да захвърли бутилката в храстите, но Никита успя да го хване за ръкава.

— Дай да я видя — каза той.

Михаил му подаде бутилката, и Никита забеляза на китката му грижливо направена татуировка — стори му се, че е ездач, пронизващ с копието си нещо под краката на коня, но Михаил веднага скри ръката си в джоба, а да иска разрешение да я погледне още веднъж му бе неудобно. Никита се вторачи в бутилката. Етикетът беше същият, както и на „Особая московская“ за вътрешния пазар, само надписът беше с латински букви, а от бялото поле го гледаше приличащата на око

емблема на „Союзплодимпорт“ — стилизирано земно кълбо с едри букви „СПИ“.

— Време е — изведнъж каза Михаил, поглеждайки часовника си.

— Време е — като ехо повтори след него Гаврила.

— Време е — кой знае защо произнесе след тях Никита.

— Сложи си лентата — каза Михаил, — че капитанът ще вземе да се разсмърди.

Никита бръкна в джоба си, измъкна смачканата лента и вкара в нея ръката си — връвчиците бяха вече завързани. Думата „Дружинник“ беше наопаки, но Никита я остави така — все едно, помисли си, не е за дълго.

Като стана от пейката, той почувства, че пиенето го е хванало доста, и дори се изплаши за секунда, че в опорния пункт ще забележат това, но веднага си спомни в какво състояние беше към края на дежурството самият капитан, и се успокои.

Тримата мълчаливо стигнаха до светофара и свиха в страничната улица към опорния пункт, до който имаше още десет минути път пеша.

Във водката ли беше работата, или в нещо друго, но Никита отдавна не бе усещал такава лекота в цялото си тяло — струваше му се, че не върви, а се носи нагоре, в небето, люлеейки се на въздушните струи.

Михаил и Гаврила вървяха от двете му страни, оглеждайки с пияна строгост улицата. Насреща им от време на време попадаха компании — отначало разни лекомислени момичета, едно от които намигна на Никита, после двама явни бандити, после няколко души, които направо на улицата ядяха торта „Птиче мляко“, и други, вече съвсем неразбираеми хора.

„Добре — мислеше си Никита — че сме трима. А иначе щяха да ни изядат — я какви типове са...“

Той мислеше трудно — в главата му като неоновии тръбички весело избухваха и гаснеха думите на детската песничка за това, че най-хубаво на света е да крачим заедно в просторите и да припяваме в хор. Никита не разбираше смисъла на думите, но това не го безпокоеше.

В опорния пункт се оказа, че всички вече са се разотиили — дежурният каза, че можело да се върнат още преди час. Докато Никита опипом търсеше чантата си в тъмната стая, където обикновено

провеждаха инструктажа и дележа хората по маршрутите, Михаил и Гаврила си тръгнаха — трябваше да хванат влака.

Като сдаде лентата, Никита също си направи вид, че бърза — изобщо не искаше да върви към метрото заедно с капитана и да говори за Елцин. Като излезе на улицата, той почувства, че от доброто му настроение не е останало нищо. Вдигна яката си и се насочи към метрото, обмисляйки утрешния ден: партийно събрание, поръчка за две щафети салам, телефонен разговор с Уренгой, литър водка за празниците (трябваше да попита случайните си спътници по дежурство откъде вземат „Особая“, но сега вече е късно), да вземе Анушка от детската градина, понеже жена му ще ходи на гинеколог, глупачка, дори и с това нещо не е наред, и изобщо трябваше да вземе от Герман Парменич половин ден почивка за днешното си дежурство.

Около него вече бе вагонът на метрото, и някаква бременна жена от упор пробиваше с очи плешивината му изпод ниско спуснатата кърпа; той гледаше във вестника си, докато някакви негодници не го потупаха по рамото — тогава се наложи да стане и да отстъпи мястото, но влакът вече беше в отсечката пред неговата станция. Той се приближи към вратата и погледна умореното си сбръчкано лице в стъклото, зад което се носеха електрически зигзаги. Изведнъж лицето изчезна и на негово място се появи черна пустота с далечни огньове: тунелът свърши и влакът излетя на моста над замръзналата река. Виждаше се славата на съветския човек на покрива на високата сграда, осветена от кръстосани сини лъчи.

След минута влакът отново се гмурна в тунела и зад стъклото се появиха жестикулиращи алкохолици, млада жена, която плетеше нещо синьо под схемата на метрополитена, ученик с бледо лице, мечтаещ над снимките от учебника по история, полковник с кожена шапка, непобедимо стискащ куфар с цифрова ключалка, и освен това се виждаха изписаните от нечий пръст от тази страна на стъклото печатни букви „ДА“. После отпред се появи дълга и пуста улица, затрупана със сняг. Нещо го бодеше в крака. Той измъкна от джоба си озовалата се там неизвестно как карфица със зелена главичка, хвърли я в прясната и вдигна очи. Небето в процепа между къщите беше високо и чисто, и той много се учуди, като различи между дребните звездни зрънца черпакът на Голямата Мечка — кой знае защо бе уверен, че тя се вижда само през лятото.

[1] Игра на думи: „сад“ — градина, и едновременно — маркиз
дъо Сад. ↑

[2] Руски певец от 70-те години. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.